

Hadeborg Bakke

Af: Frede Kjøller i Bornholms Tidende, lørdag den 6. december 1986.

Lige syd for Aakirkeby ligger Hadeborg og Klinten. Det er det fineste naturområde i byens umiddelbare nærhed. Kvaliteterne med hensyn til natur er mange.

Kommer man fra Limensgadevejen og vandrer op i området, fanges man straks af de smukke udsigter, der i nord strækker sig fra Almindingsens højeste ryg vestover med horisonten langt ude og sydover med havet længst ude og det flade frugtbare lavland med sine gårde og småskove som et spættet tavl mellem bakken og havet.

Undergrunden er klippe. Faktisk får man på Hadeborg Bakke nok så meget indtryk af en skrænt som af en bakke, for kommer man nord fra, kommer man fra et næsten fladt terræn, og over en mere eller mindre stejl skrænt havner man i et lige så fladt terræn neden for skrænten, men her af en helt anden geologisk beskaffenhed.

På dette beror noget af det mest interessante ved Hadeborg Bakke – eller Klintebakken, som hele det nævnte område også kaldes, idet skrænten betegner grænsen mellem det bornholmske grundfjeld, granitten og de yngre geologiske lag, sandstenen, der ses i sandstensbruddet neden for klippeskrænten.

Skrænten angiver altså en forkastningslinje i undergrunden, hvor grundfjeldet forsvinder i dybet og overlejres af yngre aflejringer som Nexø Sandsten og Balke Sandsten.

Tilsvarende forkastninger mellem granit og sandsten finder vi synligt flere andre steder på Bornholm, f.eks. ved Klint i Vestermarie, ved Slamrabjerg i Bodilsker og ved Frederiks Stenbrud i Nexø. Forkastningslinjen ved Klintebakken har retningen NV-SØ, ligesom de fleste andre steder, hvor den kan iagttages. Egentlig er Klint en granithalvø, en horst, der rager ud i lag fra nyere geologiske perioder.

En sti med tilslutning fra flere andre trådte stier fører over bakken, hvor granitten flere steder ligger helt bar, og det er denne, der præger bakkelandskabet, som ganske har karakter af en bornholmsk klippeløkke, hvor afgræsningen er ophørt. På dette tyder vegetationen, men også de gamle stengærder, der ligger i terrænet.

Adskillige meget smukke flytteblokke pryder bakken. Den første, der ses i venstre side af den anlagte sti, kaldes "Kyllingehønen". Den har en vis lighed med Rokkestenene, men rokke kan den ikke, og kyllingerne skal have en hel del fantasi for at forestille sig; men det skulle være de klippestykker, hønen er anbragt på.

I August F. Schmidt: Danmarks kæmpesten (1932) fortælles, at stenen er rundagtig, som Gorms runesten i Jelling, og at den ligger på en lynggroet højning med en krans af mindre sten under sig, og da nu dens egen størrelse forholder sig til disse som fuglens til dens unger, har den fået navnet Kyllingehønen.

I øvrigt hører stenen til Bornholms sagnsten, idet det er en af disse stene, som trolde kastede efter kirkerne, i dette tilfælde af en trolde, der hørte hjemme i Højlyngen, men var rejst med en bisp til Skåne. Her fik trolde besked om, at Aa Kirke var bygget, og i raseri slog han en stor sten efter kirken, men uden at ramme. Denne sten er Kyllingehønen.

En anden morsom, lidt større flytteblok ligger lidt derfra. Den kaldes Hanajn, men har ellers ikke gjort sig særligt bemærket. Den har derimod den skrånende klippeflade ved siden af, der har en

tydelig kurestribe eller ”skrebâna”, som det nok mere rigtigt hedder. Selv om denne ”skrebâna” ikke direkte hører under geologien, så er den dog vidnesbyrd om en gammel form for leg, som er mere end 100 år gammel, og som nok fortjener at bemærkes.

Således har f.eks. afdøde Lektor Arne Larsens mor, der er født i Aaker i 1872, som barn været med til at kure her. Det er nok eller Aakirkeby-drengene, der mest havde fornøjelsen. Siddende på en passende sten lod de sig kure på ”rawkana” ned ad fladen. Men stenene, der anvendtes til denne idræt, som bukserne ikke havde særlig godt af, ses ikke mere. For ikke så mange år siden lå de endnu nedenfor den skrånende skrideflade. Det skal lige bemærkes, at en flytteblok er en sten, der af isen er flyttet her til under istiden og aflejret her ved isens afsmeltning.

I mine øjne er bakkens vegetation noget af det, der gør den indtagende. Vegetationen består af enkelte fritstående træer, spredte trægrupper samt buske og en frodig urtevegetation. Træerne svarer til, hvad vi sædvanligvis ser i bornholmske klippeløkker og krak. Ingen er særlig store, det sætter bundforholdene en stopper for. Det er eg, ask, kirsebærtræer, almindelig røn, vild æble, hyld og flere.

Buskvegetationen består af tjørn, hybenrose, slåen, ene og mere. Og der er anseelige brombærkrat. Stedvis ses rester af lyng, og det er nok sandsynligt, at der i svunden tid har været mere af denne sag. Stedvis ses hindbærkrat.

Som nævnt er urtevegetationen rig, men bakken rummer mig bekendt ikke specielt sjældne arter. Færdes man over bakken i november-december, kan man dog ikke undgå at bemærke, hvordan jorden mangesteder er tæt belagt med grønne rosetter af en række forskellige plantearter, for eksempel vejbred, storkenæb, høgeurter, hvoraf håret høgeurt står med nogle meget kønne og dekorative rosetter. Høst-borst og almindelig røllike kunne endnu den 1. november ses med blomster, og ved siden af stod en mælkebøtte så nydeligt og blomstrede med flere fuldt udsprungne kurve så fuldkommen runde som om foråret og skinnede lige så forårsglade som i maj. Men, det var altså den 1. november.

Nu i december har vi alle frøstandene af en række urter, og vi har de farvestrålende frugter på buskene, de røde på tjørn- og hybenbuske og de sorte på slåenbuskene.

Hadeborg Bakke med Klintebakken og Lystskoven er et område af stor rekreativ betydning, især for byen Aakirkeby. Og det er et rekreativt område, der virkelig benyttes.